

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران

صاحب امتیاز و مدیرمسئول : مهدی رحمانیان

نشانی: تهران: میدان فاطمی، خیابان بهرام مصیری، پلاک ۲۲ • تلفن: ۵۴ و ۸۸۹۳۲۷۰ • نمابر: ۸۸۹۲۵۴۶۷

تلفن آگهی‌ها: ۸۶۰۳۶۱۱۹ • تلفن امور آگهی‌های شهرستان‌ها: ۷-۰۵۱۹۸۰۴۴ • تلفن امور مشترکین: ۸۸۹۰۳۵۴۸

توزیع: شرکت پیام‌رسان سبز
تلفن: ۶۶۲۸۷۳۴۴ • چاپ: مصمیم
تلفن: ۴۴۵۳۳۷۲۵

شترق

روزنامه

چهارشنبه ۱۶ اسفند ۱۴۰۲ • ۲۵ شعبان ۱۴۴۵ • ۶ مارس ۲۰۲۴ • سال بیست‌ویکم • شماره ۴۷۸۹ • ۱۲ صفحه
اذان ظهر-تهران ۱۲:۱۵ • اذان مغرب ۱۸:۲۲ • اذان صبح فردا ۵:۰۳ • طلوع آفتاب ۶:۲۶

روزها

حامیِ مصحّحان

برای ۳۰سالگی مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب

نادر جلالی

مدیر پژوهش‌های راهبردی انجمن آثار و مفاخر فرهنگی

توجه به آثار مکتوب ماندگار این‌کهن‌سرزمین و بازخوانی، تصحیح و نشر آنها، نهادهایی همچون بنیاد فرهنگ ایران به سرپرستی زنده‌یاد دکتر پرویز ناتل‌خانلری را به خاطر می‌آورد. در کنار آن، فعالیت‌های انجمن آثار ملی (انجمن آثار و مفاخر فرهنگی کنونی) در نشر آثار و بزرگداشت مفاخر و برپایی همایش‌هایی همچون هزاره فردوسی و ابن‌سینا و توجه به آثار آنان، سنتی حسنه و پسندیده بود که برای آیندگان به جای ماند. جای اظهار خوشبختی است که آن سنت حسنه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در انجمن آثار و مفاخر فرهنگی ادامه یافت. آنچه امروز تحت عنوان «مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب» از آن یاد می‌شود، شاخه‌ای پُریار از آن درخت دیرینه‌سال است که تا امروز برگ‌های زرینی در حوزه فرهنگ به‌ویژه معرفی آثار خطی دانشمندان و متفکران حوزه فرهنگ و تمدن اسلام و ایران و احیا و چاپ و نشر نسخه‌های خطی آثار نویسندگان ایرانی یا کشورهای اسلامی پدید آورده است. این نهاد ارجمند با برگزاری همایش‌ها و نشست‌های علمی و پژوهشی، کارگاه‌های آموزشی، تأسیس مجلات وزین همچون «آیین‌ه میراث» و «گزارش میراث» و «میراث اسلام و ایران»، تهیه و تدوین و نشر جشن‌نامه‌ها و یادنامه‌های مفاخر، توانست حوزه فعالیت خود را گسترش دهد و زمینه بهره‌گیری از آموخته‌ها و دستاوردهای علمی مفاخر پیش‌کسوت همچون شادروان استاد سیدعبدالله انوار را برای محققان و پژوهندگان جوان فراهم آورد. از سوی دیگر، سبب پرورش و شکوفایی استعداد محققان جوان در زمینه نسخه‌پژوهی و تصحیح متون باشد که ایک هر یک مایه مباحثات و فخر جامعه علمی کشور هستند. به این ترتیب می‌توان گفت این مرکز با وقوف تمام نسبت به اهمیت میراث مکتوب، تصحیح و نشر متون خطی را با رعایت حداکثر موازین علمی وجهه همت قرار داد و با فعالیت مستمر در این زمینه، کم‌وبیش تنها حامی مصححان و پژوهشگران شناخته شد و با چاپ و نشر این آثار همچون میراث‌بانی شایسته در معرفی و نقد آن معرفی شد و پیوسته بر قدر و مرتبت خود در چشم اهل علم افزود و خود را از آنچه بود برتر و گرامی‌تر کرد.

جلسات دیدارهای دوستانه مؤسسه در آخرین چهارشنبه هر ماه که طی چند سال گذشته تاکنون به‌صورت مداوم با حضور بسیاری از مفاخر پیش‌کسوت و فعالان حوزه فرهنگ و شماری دیگر از استادان و پژوهشگران برگزار می‌شود، در کارنامه این مرکز جایی خاص دارد؛ زیرا علاوه بر آنکه فرصت دیدار با چهره‌های ماندگار فرهنگی کشور و گاه محققان و پژوهشگران خارجی را میسر می‌کند، مدعوین غالباً از فعالیت‌های ادبی و فرهنگی صورت‌گرفته در یک ماه گذشته در زمینه میراث مکتوب آگاه می‌شوند.

همه این آثار ماندگار حاصل کوشش‌های بی‌دریغ آقای دکتر اکبر ایرانی است که دل در گرو ایران و فرهنگ ایرانی دارد که گرچه با انواع مشکلات دست‌وپنجه نرم می‌کند، هرگز دلسرد نشده و همچنان پرتوان، با شور و شوق، با باری و همراهی همکاران کوشا، دلسوز و توانای خود پرچمدار حفظ فرهنگ این کهن‌مرزوبوم است.

اکنون که سه دهه از فعالیت میراث مکتوب می‌گذرد، می‌توان دریافت که این مؤسسه سال‌ها منشأ فعالیت‌های ماندگار فرهنگی بوده و به سهم خود، کوشیده است چراغ پژوهش و تحقیق و نشر میراث را در روزهای کم‌فروغ فرهنگ روشن و پرفروغ نگه دارد. توقیف روزافزون آقای دکتر ایرانی، این خادم کوشا و نامی عرصه علم و فرهنگ را از خداوند منان آرزو می‌کنم و امیدوارم بیش از پیش شاهد موفقیت‌های مؤسسه پژوهشی میراث مکتوب در انتشار آثار سودمند نیکان خوش‌باشیم.

مسئله: همه ما می‌دانیم که ایران به لحاظ جغرافیایی در منطقه خشک و نیمه‌خشک قرار دارد. این گزاره را در کلاس سوم یا چهارم ابتدایی آموخته‌ایم. نزدیک به دوسوم مساحت ایران زیر پوشش اقلیم خشک است. از ۳۵ درصد باقی‌مانده، نیز تنها ۱۵ درصد در اقلیم مدیترانه‌ای است و ۲۰ درصد در اقلیم نیمه‌خشک است. همچنین همه ما می‌دانیم که میزان بارندگی در ایران از میانگین جهانی پایین‌تر است و از نظر میزان بارش در یکی از کم‌آب‌ترین مناطق دنیا قرار دارد. این موارد، نکاتی نیست که ما امروز آن را فهمیده باشیم. قرن‌هاست که می‌دانیم ایران کشوری کم‌آب است. تلاش‌های اجداد ما در ساخت آب‌انبار‌های عمومی، احداث کاریزها و ایجاد آب‌بندها حکایت از این آگاهی و تلاش اندیشیده‌شده برای فائق‌آمدن بر دشواری‌های کم‌آبی با آسیب‌نرساندن به منابع آبی داشت. با وجود این آگاهی‌ها در چند دهه اخیر ما با منابع آبی‌مان به نحوی برخورد کردیم که اکنون این کشور کم‌آب، در زمره یکی از کشورهای دارای تنش آبی قرار گرفته و با آبربحران محیط‌زیستی کم‌آبی مواجه شده است؛ به‌طوری‌که در طول حدود صد سال میزان سسرا نه آب در ایران به کمتر از یک‌دهم رسیده است. اگر در سال ۱۳۰۰ سرانه آب تجدیدپذیر سالانه کشور حدود ۱۳ هزار مترمکعب بود، در سال ۱۳۷۰ به سه‌هزارو ۶۰۰ مترمکعب، در سال ۱۳۸۵ به هزارو ۹۰۰ مترمکعب، در سال ۱۳۹۳ به هزارو ۴۰۰ مترمکعب رسید و اکنون به هزارو ۲۰۰ مترمکعب رسیده است. قطعا دلایل گوناگونی دست به دست هم داده‌اند تا این شرایط شکل گرفته است؛ گرم‌شدن زمین که تأثیر خود را بر اقلیم ایران نیز گذاشته و گرمای آن را به طور میانگین حدود ۱٫۵ درجه سانتی‌گراد افزایش داده است، کاهش بارندگی سالانه از میانگین ۲۷۰ میلی‌متر به کمتر از ۲۲۰ میلی‌متر، افزایش جمعیت از ۱۳۰۰ تا ۱۳۵۷ تا حدود سه برابر و از آن سال‌ا تا اکنون به بیش از دو برابر و در مجموع از ۱۳۰۰ تا اکنون بیش از هشت برابر و به نظر می‌رسد تا ۲۰ سال آینده جمعیت ایران به بالای صد میلیون نفر برسد که خود را در کاهش میزان سسرا نه آب تجدیدپذیر و افزایش مصرف آب نشان می‌دهد، افزایش تولید محصولات کشاورزی در چارچوب سیاست خودکفایی فقط در ۴۰ سال اخیر از ۳۰ میلیون تن به ۱۳۰ میلیون تن و به موازات آن افزایش صادرات آب مجازی و احداث صنایع موجب شد تا آب تجدیدپذیر توان و ظرفیت پاسخ‌گویی به نیازهای ناشی از روند توصیف‌شده را نداشته باشد و برای همین به منابع آب‌های تجدیدناپذیر دست‌درازی شد و آب موجود در آبخوان‌ها که آرام‌آرام در مدت هزاران سال ذخیره شده بود، بیش از میزان تجدیدشوندگی برداشت شد؛ به‌طوری‌که در دو، سه

پیوست آب

حسین‌نوری‌نیا

دهه اخیر با کاهش رو به تزاید میزان آب‌های زیرزمینی مواجه هستیم. این امر از یک سو به کفش‌کنی در چاه‌ها و عمیق‌ترکردن آنها برای استحصال آب در لایه‌های زیرین انجامید و از سوی دیگر در روی زمین به کاهش امکان استفاده از زمین زراعی به علت از بین رفتن آبخوان‌ها و نیز فرونشست زمین انجامیده است؛ آن‌گونه که اکنون سال به سال بر تعداد دشت‌های دچار بحران آبی کشور افزوده می‌شود. طبق گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس ۴۲۰ دشت از ۶۰۹ دشت کشور، تنها در دو، سه دهه اخیر، به‌ویژه از نیمه دهه ۸۰ به این سو، با بحران آبی و ممنوعه شناسایی شده‌اند؛ یعنی نزدیک به ۷۰ درصد از دشت‌های کشور. درباره این وضعیت ناگوار که اکنون به آبربحران کشور تبدیل شده است و آثار و تبعات سرزمینی و اجتماعی ـ فرهنگی و حتی سیاسی بسیاری به همراه داشته و خواهد داشت، بسیار می‌توان نوشت و اطلاعات دقیقی از طرف سازمان‌های مرتبط گردآوری شده است؛ اما در شرایط کنونی چه کنیم؟

پیشنهاد: برای کم‌کردن سرعت پیش‌رونده این بحران و کشیدن ترمز تخریب منابع آبی کشور و تلاش برای ترمیم آسیب وصف‌ناپذیر که به زیست‌بوم ایران وارد شده، پیشنهادهای متنوعی ارائه شده است که هرکدام از آنها در جای خود مقتم و نیازمند مطالعه و تدقیق است و می‌تواند به جای خود اثربخش هم باشد. آگاهی‌بخشی به کشاورزان، فعالیت‌های ترویجی برای تغییر الگوی کشت از نوع کشت تا شیوه کشت به‌ویژه شیوه‌های آبیاری، گسترش اقدامات آبخوان‌داری، تلاش برای بیابان‌زدایی، مراقبت از جنگل‌ها، افزایش اقدامات نظارتی برای برخورد قانونی با متخلفان، الزام به گسترش بانک اجتماعی آب و تلاش

حقوق‌خوانی

زبان رسمی، زبان مادری

ابراهیم یوبی

ویکل دادگستری

اجتماعی شکل‌گرفته، موضوع زبان مادری برای این حامیان تحول سیاسی اهمیت پیدا کرد که نمود آن اصل پانزدهم قانون اساسی است: «زبان و خط رسمی و مشترک مردم ایران فارسی است. اسناد و مکاتبات و متون رسمی و کتب درسی باید با این زبان و خط باشد؛ ولی استفاده از زبان‌های محلی و قومی در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تدریس ادبیات آنها در مدارس، در کنار زبان فارسی آزاد است». در زمان تصویب این اصل در قانون اساسی، گفت‌وگوی کوتاهی میان تعدادی نماینده روحانی و اقلیت‌های دینی انجام می‌شود. علی‌اکبر مشکینی در اعتراض به این اصل خطاب به نایب‌رئیس مجلس (سیدمحمد بهشتی) می‌گوید: «شما می‌فرمایید اسناد و مکاتبات باید با این زبان باشد، حالا یک قباله‌ای به زبان عربی نوشته شده، چرا باید آن سندیت نداشته باشد؟» و بهشتی پاسخ می‌دهد: «برای آنکه آن وقت در دادگاه باید یک مترجم رسمی عربی هم باشد تا بتواند آن قباله را ترجمه کند و قضات رویش کار بکنند در کلاتری

کسرت موسیقی رلیگان «رضا صادقی» ویژه کودکان کار، به مناسبت هفته احسان و نیکوکاری در مرکز همایش‌های برج میلاد برگزار شد.

عکس:مرضیه‌موسی‌ایرنا

instagram:sharghdaily1
twitter:sharghdaily
youtube:sharghdaily
Telegram:SharghDaily
apararat:tasvirshargh
www.sharghdaily.com

برای حفظ بارش در نقاط مختلف کشور به‌ویژه در هنگامه‌های پربارش ازجمله این برنامه‌ها و اقدامات است.
دراین‌میان، جای یک اقدام خالی است. با توجه به شرایط بحرانی آب و زیست‌بوم ایران در این حوزه، تمام سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های توسعه‌ای باید مبتنی بر وضعیت آب و شناسایی میزان و چگونگی اثرگذاری دقیق آن سیاست و برنامه بر منابع آبی منطقه مدنظر و کشور باشد. به عبارتی دیگر، همان‌گونه که سیاست‌ها و طرح‌های توسعه‌ای نیازمند تدوین پیوست محیط‌زیستی و پیوست اجتماعی و فرهنگی است، با توجه به شرایط خاص ایران در موضوع آب، باید مستقلاً پیوست آب آن سیاست و طرح تدوین شود و جایگاه نخست را در تصویب سیاست و طرح به دست بیاورد.

پیوست آب باید بتواند به پرسش‌های بسیاری در زمینه سیاست و طرح و برنامه توسعه‌ای پاسخ گوید؛ ازجمله: در صورت نیاز سیاست و طرح و برنامه به آب، مقدار دقیق آب مورد نیاز و منابع تأمین آن به طور دقیق چیستند؟ سیاست و برنامه مدنظر چه تأثیری بر منابع آبی منطقه بلافصل و نیز مناطق هم‌جوار و در کل حوضه‌های آبریز مرتبط خود در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت خواهد گذاشت؟ از این سیاست و برنامه، چه گروه‌هایی سود می‌برند و چه گروه‌هایی متضرر می‌شوند؟ نقش این سیاست و برنامه با توجه به میزان اثرگذاری بر منابع آبی بر تش‌های اجتماعی و سیاسی منطقه چیست؟ این سیاست و برنامه تا چه حد بر تاب‌آوری سرزمینی منطقه بلافصل و ایران در چارچوب منابع آبی اثرگذار است؟ این سیاست و برنامه تا چه حد می‌تواند در احیای منابع آبی منطقه و ایران نقش داشته باشد؟ ما در موقعیتی قرار داریم که نمی‌توانیم بگوییم سیاست و برنامه‌ای را انتخاب می‌کنیم

که کمترین اثرگذاری منفی را بر منابع آبی خواهد گذاشت. شرایط ما شرایط انتخاب بین بد و بدتر نیست. تنها باید به سمت سیاست‌ها و برنامه‌هایی رفت که در شرایط کنونی از اثرگذاری منفی بر منابع آبی و سرزمینی خالی باشد. به عبارتی، سیاست‌گذاری در ایران امروز باید مبتنی بر احیای دوباره منابع آبی و افزایش پایداری و تاب‌آوری سرزمینی ایران انجام شود و هیچ مصلحتی را فراتر از آن قرار ندهیم.

تجربه‌های موفق در ایران

باید مأمور کلاتری عربی بداند یا یک مترجم بخواهد...». در نهایت با توافق این اصل بدون مخالفت و تعداد کمی منتع تصویب می‌شود.

در همین راستا مجلس شورای اسلامی در ۱۴ آذر ۱۳۷۵ ماده‌واحد‌های با عنوان «قانون ممنوعیت به‌کارگیری اسامی، عناوین و اصطلاحات بیگانه» را به تصویب رساند. بر این مبنا در راستای حفظ زبان فارسی به‌عنوان یکی از ارکان هویت ملی، به‌کاربردن اصطلاحات بیگانه در گزارش‌ها، مکاتبات، سخنرانی‌ها و مصاحبه‌ها برای قوای سه‌گانه، شرکت‌ها، مؤسسات، سازمان‌ها و نهادهای دولتی ممنوع شده است. همچنین استفاده از این واژه‌ها برای همه تولیدات بخش‌های دولتی و خصوصی که در داخل کشور عرضه می‌شود، منع شده است. فرهنگستان زبان و ادب فارسی موظف است برای واژه‌های مورد نیاز با اولویت واژه‌هایی که کاربرد عمومی دارند، واژه‌گزینی یا واژه‌سازی کند. فرهنگستان زبان و ادب فارسی که عالی‌ترین مرجع سیاست‌گذاری و رسیدگی به مسائل زبان و ادب فارسی است، در بهمن ۱۳۶۸ به موجب اساسنامه‌ای که به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسید، تأسیس شد. اشاره دیگر به زبان دادرسی، ماده ۵۱ «قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی» مصوب ۲۱ فروردین ۱۳۷۹ است که به تنظیم داد‌خواست به زبان فارسی اشاره دارد. نه‌تنها زبان ما فارسی است؛ بلکه خط رسمی (شامل حروف و اعداد) هم فارسی بوده. متأسفانه در آرای دادگستری اعداد با خط لاتین نوشته می‌شود. با پیگیری‌های انجام‌شده به نظر می‌آید مشکل از سامانه است که انتظار زیادی نیست مرکز آمار و فناوری قوه قضائیه درصد رفع آن برآید.

۲۰۰۰

نماینده

پس از حواشی زیاد لغو کسرت علیرضا قربانی برای سومین بار در اصفهان، با تأکید وزارت ارشاد بر لزوم اجرای قانون رسمی کشور و تمکین به مجوز صادرشده این وزارتخانه برای کسرت، مجوز کسرت علیرضا قربانی در اختیار تهیه‌کننده‌اش قرار گرفت. به گزارش ایسنا، وزیر ارشاد دو نماینده از طرف خود یعنی قائم‌مقام و رئیس مرکز روابط‌عمومی این وزارتخانه را برای نظارت بر برگزاری مناسب کسرت علیرضا قربانی به اصفهان فرستاد.

یاد

جمشید‌عندلیبی درگذشت

جمشید عندلیبی، نوازنده پیشکام ساز نی در ۶۶ سالگی در گذشت.

خانه موسیقی، اعلام کرده است این نوازنده چیره‌دست براثر ایست قلبی درگذشته است. «جمشید عندلیبی» نواختن ساز نی را ابتدا بدون استاد فراگرفت و سپس با حضور در دانشگاه تهران و آشنایی با حسین عمومی به ادامه فراگیری تکنیک‌های این ساز پرداخت. او ردیف موسیقی ایرانی را نزد هنرمندانی مانند نصرالله ناصح‌پور، نورعلی برومند و محمدرضا لطفی فراگرفت و در سال ۱۳۶۰ بود که برای تکمیل تکنیک‌های پیشرفته نوازندگی نی به نزد حسن کسایی در اصفهان رفت.

به گزارش موسیقی ما این هنرمند فقید موسیقی ایرانی در طول زندگی خود علاوه بر تولید چندین اثر موسیقایی در پروژه‌هایی مانند «پیداد»، «نوا»، «دستان»، «دود دود»، «آسمان عشق»، «یاد ایام»، «رسوای دل»، «بیام نسیم»، «دل مجنون»، «سروچمان» همکاری داشته است. او علاوه بر نوازندگی در کار آهنگسازی هم فصال بود و آلبوم‌های «میهمان تو»، «بایبز نزار» و «مونس جان» از فعالیت‌های او در زمینه آهنگسازی است. عندلیبی قطعات ابوالحسن صبا را با نی و به‌صورت ردیف آموزشی تنظیم کرده و نواخته است. این در حالی است که تک‌نوازی نی پروژه ماندگار «نی نوا» اثر حسین علیزاده هم به عهده مرحوم عندلیبی بوده که بسیاری از مخاطبان موسیقی این هنرمند را با چنین اثر معتبری می‌شناسند. موسیقی «نی نوا» از جمله ملودی‌های معتبر و ارزشمند تاریخ موسیقی ایران زمین است که به‌واسطه حضور هنرمندانی مانند حسین علیزاده با خلایق و استادی منحصر به فرد و جمشید‌عندلیبی با تک‌نوازی سحرانگیزی که در حوزه نی‌نوازی انجام داده و همچنین جمعی دیگر از نوازندگان شاخص موسیقی کشورمان توانست جایگاه رفیعی میان مخاطبان پیدا کند.

خبرخوانی

کشف دور‌ترین ابرسیاهچاله

تلسکوپ جیمز وب درحالی‌که مشغول رصد یکی از درخشان‌ترین کهکشان‌های کیهان به نام «GN-z۱۱» بود، موفق به شناسایی دورترین ابرسیاهچاله فعال کیهان با جرم حدود دو میلیون برابر جرم خورشید شد که با سرعتی سرسام‌آور مواد را به سمت خود کشیده و می‌بلعد؛ کهکشان GN-z۱۱ یکی از جوان‌ترین و درعین‌حال یکی از دورترین کهکشان‌هایی است که تاکنون منجمان موفق به شناسایی و رصد آن شده‌اند. این کهکشان زمانی که کیهان تنها ۴۳۰ میلیون سال عمر داشت، به وجود آمده است (عمر کل کیهان حدود ۱۳٫۸ میلیارد سال تخمین زده شده است). کهکشان GN-z۱۱ در ابتدا به وسیله تلسکوپ فضایی «هابل» شناسایی شد و درخشش عجیب آن سبب شد تا منجمان به کشف رموز آن بپردازند. اکنون دانشمندان موفق شده‌اند از برخی اسرار آن پرده بردارند. مطالعات جدید که به کمک داده‌های تلسکوپ جیمز وب انجام شده است، نشان می‌دهد این کهکشان دربردارنده یک سیاهچاله ابربزرجم در مرکز خود است که به‌سرعت در حال بلعیدن مواد اطراف است. این سیاهچاله اکنون به‌عنوان دورترین ابرسیاهچاله فعال در کیهان شناخته می‌شود. دانشمندان جرم این سیاهچاله را حدود دو میلیون برابر جرم خورشید تخمین زده‌اند و علت درخشندگی کهکشان GN-z۱۱ را نیز وجود همین سیاهچاله ابربزرجم در مرکز آن می‌دانند. سیاهچاله‌های فعال که مواد را به‌سرعت به سمت خود می‌کشند، به‌شدت درخشان‌اند. وجود گاز بسیار متراکم در مرکز کهکشان، حضور عناصر شیمیایی یونیزه در همین ناحیه و یافتن اثر بادهای بسیار قوی که از طرف کهکشان به بیرون رانده شده‌اند، از نشانه‌های وجود سیاهچاله‌های فعال ابربزرجم است که خوشبختانه دانشمندان موفق شده‌اند هر سه اثر نشانه یادشده را در مطالعات خود از این کهکشان بیابند و درنهایت وجود چنین سیاهچاله شگفت‌انگیزی را اثبات کنند.